

DOI: 10.32347/2786-7269.2023.5.144-154

УДК 711.1

доктор архітектури, професор **Яценко В.О.**,
viktoryathenko@ukr.net, ORCID: 0000-0002-6054-729X,
Короткова Т.М., kotasya@ukr.net, ORCID: 0000-0002-8375-569X,
Пантюхов О.М., olegpantuhov05@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8691-7420,
Коротков Є.М., korotkovgenij@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0253-8296,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПІДГОТОВКА АРХІТЕКТОРІВ НА КАФЕДРІ ЛАНДШАФТНОЇ ТА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

«...принциповою авторською позицією є ставлення до якості міського середовища як до критерію оцінки архітектурних достоїнств окремих її елементів.»[10]

В даній статті, як і в двох попередніх за 2021 та 2022 р.р., висвітлено тематику бакалаврських та магістерських дипломних робіт виконаних на кафедрі Ландшафтної та туристично-рекреаційної архітектури. Вибір тематики дипломних проєктів пов'язаний з надскладним періодом в країні та направлений на пошук відповіді здебільшого на соціальні питання. Стан суспільства в період війни та яким воно буде після перемоги, як зміниться демографічний склад населення, що найбільш потрібно буде зробити в першу чергу, як молоді спеціалісти усвідомлюють складність професійних завдань в майбутньому. Суспільство, яке буде розділено на багато видів за вимогами до простору, в якому буде жити, працювати, відпочивати тощо. І це головне завдання нам здається успішно виконано, тому що у всіх проєктах головним була людина вільної незалежної України незалежно від віку, статусу, освіти, професії. Людина, яка є маленькою частинкою суспільства, де вона живе, відпочиває, працює, поважає історію, цінує природу, любить інших, піклується за інших та цінить все те що вона успадкувала.

Ключові слова: дипломний проєкт; кафедра; соціологізація; реабілітація; відновлення; екологічний туризм; рекреаційні об'єкти.

Вступ. Нинішній навчальний рік видався як ніколи складним. Всім зрозуміла складність навчального процесу в умовах війни: переміщення студентів та викладачів не тільки внутрішнє а і по багатьох країнах; відсутність повноцінної системи спілкування в такій важливій галузі як містобудування та архітектура, імпульсивність занять через тривоги, відсутність освітлення

електроживлення; складний психологічний стан, а в деякій частині втрата впевненості; постійні сумні новини про втрати людей як військових так і звичайних мирних жителів; жорстокість до природи, архітектури, міст та багато іншого негативного контенту, який потрібно було усвідомлювати поряд з тим що головне це вчитися, щоб потім повернути все ще в більш сучасному вигляді.

Можливо, це гучно сказано, але студенти не підвели і доказали, що освітній фронт вони в цьому році витримали з гідністю. В основному розділі спробуємо охарактеризувати особливості роботи над деякими дипломними проєктами, які виконали студенти.

Вивченість матеріалу. Дивний, але необхідний розділ. В даному випадку мова не буде йти про те, хто більш правильно зумів висвітлити дану тематику і по одній дуже важливій причині: у всі часи війна приносила горе, але люди знову піднімались і відбудовували зруйноване. А хто більший внесок зробив? Мабуть, нікому і в голову не прийшло. Сьогодні ми всі вдячні архітекторам, які відбудували міста після Другої світової війни, всі з вдячністю пам'ятають авторів відновленого Хрещатика, будівництва великої кількості підприємств, відродження ідеї системності в архітектурній та містобудівній діяльності та багато іншого. [1, 2, 4, 10, 12]

Мета роботи. Зрозуміти й усвідомити бачення нинішньої складної ситуації в державі молодими майбутніми архітекторами, яким прийдеться все відновлювати, відбудовувати, створювати нову сучасність для повноцінного життя після перемоги.

Основний матеріал. Надскладним стало питання вибору теми майбутнього дипломного проєкту. Величезна кількість фейкових популістських ідей заради піару на горі, звичайно по різному сприймалося і сприймається сьогодні молодими архітекторами. Ідеї відновлення: побудувати мобільне житло, тимчасове житло, застосування модульних елементів, а що з інфраструктурою, а що з містами і селами, які практично стерті з лиця землі, як вирішувати їх долю? [18, 21] Як завжди знайшлося цілий ряд піарпроєктів з красивими комп'ютерними картинками (візуалізаціями), фільмами, які приємно дивитись та, на жаль, дуже складно реалізувати, а ще складніше зрозуміти. І як повірити в них, коли їдеш по населеному пункту, а на місці колишніх охайних дворів купи цегли і сміття, а на звичайних багаттях люди похилого віку варять чай, щоб хоч щось з'їсти. Як ви гадаєте де їм взяти сили, щоб все відновити, чи гадаєте їм щось дістанеться з тих красивих картинок, що всім показують? І знову, як багато раз в історії, суспільство ділиться на ряд категорій, які по різному сприймають ту ситуацію, в якій воно опинилося. А головне є початок, але невідомий кінець. Звичайно, потрібно вірити в перемогу, тому, мабуть, у

нас і працюють різні фронти: військовий, робочий, навчальний, науковий, які об'єднані однією ідеєю - ми були, є і будемо.

От і тематика дипломного проєктування базувалась на ідеї збереження людини та відновлення середовища її існування [5, 9, 13, 14, 15, 16, 19]. До речі, студенти в більшості були ініціаторами вибору тем та самостійно формувати концепцію майбутньої роботи. Важливо, що в основі її була ідея життєспроможності тієї пропозиції, яка формувалась в молодих архітекторів.

Переходячи до конкретизації робіт, хотілось виділити ряд важливих і нестандартних підходів, в яких попри “піартеми” проявилось своє бачення майбутнього на усвідомленій платформі сучасного [19, 17]. Однією з новаторських робіт стала робота пов'язана з соціалізацією суспільства, яке буде після війни. Це дипломний проєкт уже магістра архітектури Зозуляк Валерії Андріївни “Концептуальна пропозиція відновлення центральної частини селища Бородянка”. В проєкті за основу розглядалась реальна ситуація, що склалась в перші дні війни в селищі міського типу “Бородянка” [19, 5].

Ситуація надскладна - страх, зруйнована центральна частина, загиблі люди, відсутність їжі, світла, води, соціальної сфери і т. д [19]. Хороша новина - звільнення, але суспільство стало настільки різноманітне, що навіть важко уявити, зрозуміти, а що далі? Так потрібно відновлювати, а на який характер суспільства потрібно орієнтуватись: діти, які тепер поділяються на кілька категорій - сироти, пережили обстріли, втікачі від страшних ситуацій, втратили віру в майбутнє тощо [5]. І так всі вікові категорії, а ще добавилась особлива - люди, які пройшли бойові дії. Професійна розмова, звичайно, на дану тему була надскладною, і тут, як і має бути на допомогу прийшов молодий розум, потрібно якимось чином створити простір, соціалізації всіх категорій населення. Прийшла на допомогу історія народу України, як у важкі часи люди гуртувались для подолання біди. Згадалися поняття “толока”, спільних свят, спільної пам'яті горя народу, а не окремої людини, бажання бачити суспільство і своє місце в ньому, відчуття людини поруч тощо.

Аналітичною частиною став аналіз історії формування населеного пункту, який пережив багато раз навалу різних ворогів за період з 1240 по 2022 роки [4].

Враховуючи майбутнє бачення об'єднаної територіальної громади населенням в економічному плані, як показало соціологічне опитування, населення попри всі складнощі бачить у формуванні моделі сільськогосподарсько-логістичного спрямування, або модель агропромислової громади [5]. Концептуальна модель відновлення центральної частини, враховуючи стан руйнації передбачає концентрацію соціальних, культурних,

адміністративних та інших суспільних елементів в тісному переплетенні з житловою забудовою.

Дипломниця визначила основні завдання, які потрібно закласти у вирішення концепції: [5]

- характер відновлення не є обов'язковим повторенням функціональних особливостей місця відновлення зруйнованих елементів;
- обов'язковий ревізійний перегляд якісних функціональних характеристик майбутньої центральної частини селища та порівняння з минулим;
- центральна частина має поєднувати в собі відновлену матеріальну, транспортну інфраструктуру, функціональну досконалість, соціальну зрозумілість всього того, що змусить по іншому подивитись на селище;
- центральна частина як і все селище має створювати відчуття історії, національної поваги та пам'яті;
- центральна частина і саме селище - це спільний простір де поділ різних вікових категорій, народностей знайдуть місце для порозуміння.

Як приклад запропонована модель лінійно вузлового розвитку [5, 2, 10, 19]. (Рис. 1, 2)



Рис. 1. Зона значних руйнувань центральної частини селища Бородянка, 2022 р.

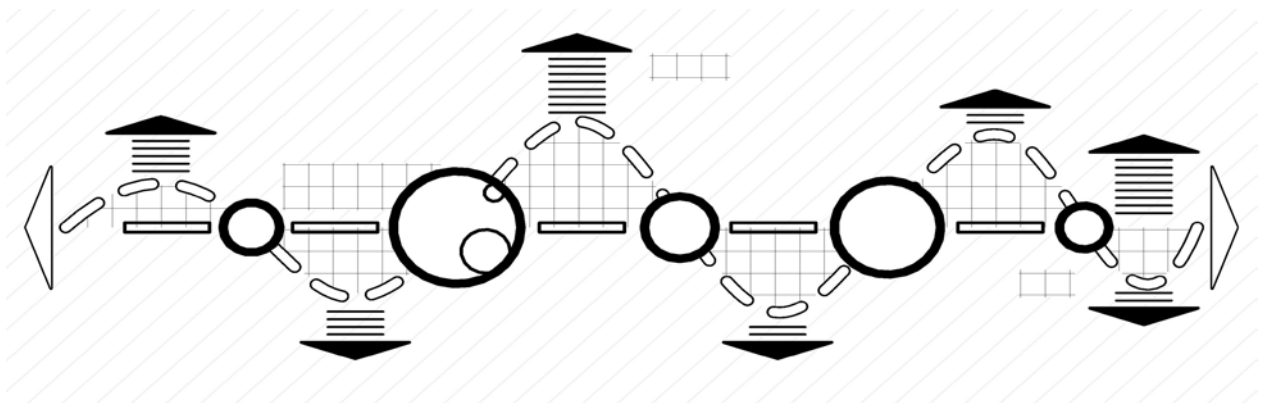


Рис. 2. Лінійно вузлова модель майбутньої соціалізації центральної частини смт. Бородянка.

Важливим на думку дипломниці має бути тематична вузлова організація простору де кожен хто буде знаходитись там відчуватиме всю біль міста та бажання відродитись (Рис. 3).

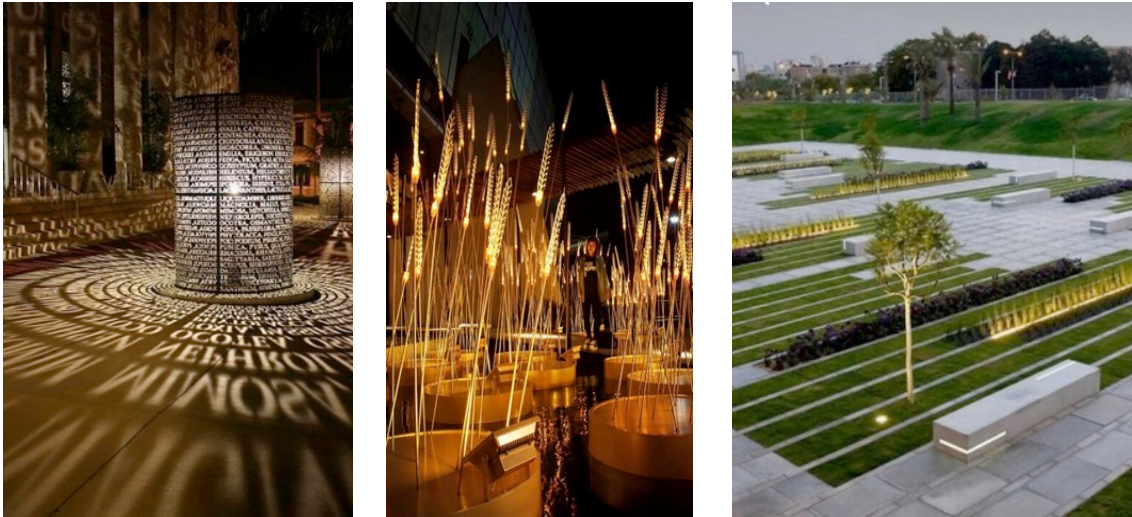


Рис. 3. Варіанти організації тематичних просторів відновленого селища.

Тема майбутнього відновлення зруйнованих будинків, понівеченої природи стала головною і в інших роботах студентів. Це магістерські роботи Браткової Тетяни Леонідівни “Методи і принципи відновлення зруйнованих територій на прикладі міста Ірпінь” [17].

Проектною пропозицією стало створення системи навчальних закладів різних галузей, що надасть місту можливість створити ще одну потужну функцію для майбутнього розвитку. Пропозиція побудована на залученні існуючих методів реконструкції, головним з яких є покращення природного середовища. (рис. 4)



Рис. 4. Загальний вигляд частини міста після реконструкції

Важливою темою стали ідеї різного виду реабілітації людей в післявоєнний період, це роботи: “Принципи формування рекреаційних територій для реабілітації людей, що постраждали від російської агресії (на прикладі с. Рожни Київської області) дипломна робота Гаврилів Анастасії Віталіївни [18].



Рис. 5. Загальний вигляд реабілітаційного центра

Метою проєкту стало максимальне наближення архітектури до природного оточення та використання різних методів благоустрою територій та вертикального озеленення будівель (Рис. 5). На думку дипломантки саме спілкування з природою є найбільш ефективним методом реабілітації людей, що пройшли і відчули страшні реалії війни.

Бакалаврська робота Кіяшко Поліни Юріївни запропонувала поєднати реабілітаційні процеси з отриманням професійних навичок та майбутньої професії [14]. Саме ідея, що процес реабілітації це не лікування, а надання можливості людині знайти своє, можливо, нове місце в суспільстві отримання професії, яка поверне людей суспільству з новою мотивацією жити. (Рис. 6.)



Рис. 6. Проектна пропозиція

Тематика сьогодення “реабілітація” хвилює багатьох студентів, і головне, що в терміні студенти вбачають не стільки медичне поняття, а як соціалізація суспільства, яке разом вистоїть агресію, разом буде відбудовувати і разом буде жити і працювати.

Такими роботами стали “Реабілітаційний центр для військовослужбовців Збройних Сил України в м. Києві” Науменко Карина Сергіївна; “Реабілітаційний центр у м. Полонне Хмельницької області” Фелонюк Марина Сергіївна та інші. [16]

Ще одна тема, яка відносно нова це об'єкти туристичної-рекреаційної галузі. Втрата рекреаційних ресурсів змушує шукати внутрішні ресурси для відновлення галузі, і тут як ніщо інше, важлива думка молодих професіоналів, які будуть пропонувати шляхи розвитку галузі.

Такими роботами стали “Принципи визначення потенціалу для розвитку екологічного туризму (на прикладі Чернігівської області)” Реброва Катерина Дмитрівна (Рис.7) [20]; “Принципи формування рекреаційних поселень на основі мобільних будинків у м. Новій Каховці, Херсонської області” Малига Поліна Олегівна [21].



Рис. 7. Проектна пропозиція трьохрівневої системи вузлів відпочинку м. Чернігів

Дуже важливим в післявоєнний період буде питання, як уже відмічалось, створення просторів як зовнішніх, так і внутрішніх для спілкування людей різних категорій, віку, професійності тощо. Передбачення такої проблеми уже сьогодні турбує студентів. Сучасною пропозицією є робота Кулікова О.О. “Інноваційний центр спілкування людини”, в ідеї якого є врахування філософії своєї історії, традицій та поваги до оточення [15] (рис.8). Саме повага до різних категорій суспільства в процесі відновлення країни має бути основою, а не пропозицією тимчасового значення.



Рис. 8. Загальний вигляд інноваційного центру.

Велика частка робіт присвячена навчальній, культурній та історичній темі пов'язаній з вивченням нашої історії, її популяризації, і що особливо - це все хвилює молодих архітекторів, які будуть відбудовувати країну, А з такими ідеями, бажанням ми переможемо і все відновимо ще більш сучасне та красиве.

Висновки. Як показали результати, тематика дипломних проєктів вибрана свідомо студентами носить надважливий характер. В роботах молодих архітекторів, головною ідеєю стало бажання допомогти країні і суспільству своєю професією, а саме створення для нього якнайкращого, зручного, красивого середовища, незважаючи на ту складну ситуацію, яку їй надала історія.

Звичайно, хочеться подякувати і викладачів кафедри, які попри складну ситуацію весь час підтримували зв'язок з дипломниками та надавали необхідну консультативну інформацію.

Автори статті впевнені, що з такими спеціалістами ми країну відбудуємо і вона буде ще красивішою.

Список літератури

1. Українці у Першій світовій: "На пострадянському просторі - непередбачуване минуле" / Історична правда. Інтернет ресурс - <https://www.istpravda.com.ua/articles/2014/08/4/143924/>
2. Бородянка. Офіційний сайт Бородянської селищної ради. Інтернет ресурс - <https://bsr.gov.ua/>
3. Бородянка. Офіційний сайт Бородянської селищної ради. Пошукова система. Інтернет ресурс - <https://www.pinterest.com/>
4. Географічна енциклопедія України. В 3-х т. Українська Радянська Енциклопедія ім. М.П. Бажана. 1990. Т2.
5. Зозуляк В.А., Короткова Т.М., Яценко В.О. Концепція соціологізації відбудови центральної зони смт. Бородянка. Просторовий розвиток: Науковий збірник. КНУБА, 2023. - Вип.3. - с. 23-34.

6. Закон України “Закон про туризм” (15.09.1995) Голос України. Київ. 1995, №214. с.4-6.
7. Родичкин И.Д. Человек, среда, отдых. Київ, Будівельник, 1977. 160 с.
8. Ладигіна І.В., Дубина І.Г. Ландшафтна архітектура в умовах урбанізації. Навчальний посібник. Харків. 2019, 192 с.
9. Реброва К.Д., Короткова Т.М., Яценко В.О. Принципи визначення потенціалу для розвитку культурно-екологічного туризму. Просторовий розвиток. Науковий збірник. - К., КНУБА, 2023, - Вип.3. 47-55 с.
10. Білоконь Ю.М., Фомін І.О. Наука і творчість в архітектурі. - К.: Логос, 2006, - 2008 с. іл.
11. Гел Йен. Міста для людей. / Йен Гел; переклад з англійської Ольги Любарської. - К.: КЕНЕКШЕНС, 2020. - 280 с.
12. Бондарь Ю.А. Благоустройство нарушенных территорий. - К.: Будівельник, 1984. - 72с.
13. Гайдук Л.О. “Молодіжний центр в м. Вишневе”. Дипломний проект. Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
14. Кіяшко П.Ю. Реабілітаційний центр з функцією професійного навчання в м. Вишневе. Дипломний проект. Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
15. Куліков О.О. Інноваційний центр спілкування в м. Каледон (Канада). Дипломний проект. Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
16. Науменко К.С. Реабілітаційний центр для військовослужбовців ЗСУ в м. Київ. Дипломний проект. Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
17. Браткова Т.Л. Методи і принципи відновлення територій на прикладі м. Ірпінь. Дипломний проект. (Магістр) Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
18. Гаврилів А.В. Принципи формування рекреаційних територій для реабілітації людей, що постраждали від російської агресії (на прикладі с. Рожни Київської обл). Дипломний проект. (Магістр) Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
19. Зозуляк В.А. Концептуальна пропозиція відновлення центральної частини м. Бородянка. Дипломний проект. (Магістр) Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
20. Реброва К.Д. Принципи визначення потенціалу для розвитку екологічного туризму (на прикладі Чернігівської області). Дипломний проект. (Магістр) Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.
21. Малига П.О. Принципи формування рекреаційних поселень на основі мобільних будинків у м. Новій Каховці. Дипломний проект. (Магістр) Каф. ЛтаТРА. КНУБА. - Київ. 2023.

Doctor of Architecture, Professor **Yatsenko Viktor,**
Korotkova Tetiana, Pantiukhov Oleg, Korotkov Yevhenii,
Kiev National University of Construction and Architecture

TRAINING OF ARCHITECTS AT THE DEPARTMENT OF LANDSCAPE AND TOURIST AND RECREATIONAL ARCHITECTURE UNDER MARTIAL LAW

This article, as well as the two previous ones for 2021 and 2022, highlights the topics of bachelor's and master's theses completed at the Department of Landscape and Tourism and Recreation Architecture. The choice of topics for diploma projects

is related to the extremely difficult period in the country and is aimed at finding answers to mostly social issues. The state of society during the war and what it will be like after the victory, how the demographic composition of the population will change, what will be most needed to be done in the first place, how young professionals are aware of the complexity of professional tasks in the future. A society that will be divided into many types according to the requirements for the space in which it will live, work, rest, etc. And this main task seems to us to have been successfully completed, because in all the projects, the main focus was on the person of a free and independent Ukraine, regardless of age, status, education, or profession. A person who is a small part of the society where they live, rest, work, respect history, appreciate nature, love others, care for others, and value everything they have inherited.

Such works are the hallmark of the department, because all the life processes of the space in which a person lives will be created tomorrow by these graduates, and their teachers will continue to teach the next ones. And the department's theme will always be based on the search for concepts of combining history, nature and man - to remember, preserve, respect. In their works, the students respected the recreation of the disturbed symbiosis of architecture and nature. Preserving the natural resource as the main one for architectural creativity, trying not to repeat, but to try to understand natural creativity and variety of forms, so that a person can get maximum pleasure from being in such an environment without feeling like an alien element.

The testing of the topic of socialisation of social processes has shown the importance and necessity of this approach - man, nature, architecture.

Keywords: diploma project; department; sociologisation; rehabilitation; restoration; ecotourism; recreational facilities.

REFERENCES

1. Ukrayintsi u Pershomu svitovomu: "Na postradyans'komu prostori - neperedbachuvane mynule" / Istorychna pravda. Internet resource - <https://www.istpravda.com.ua/articles/2014/08/4/143924/> {in Ukrainian}
2. Borodyanka. Ofitsiynyy sayt Borodyans'koyi selyshchnoyi rady. Internet resource - <https://bsr.gov.ua/> {in Ukrainian}
3. Borodyanka. Ofitsiynyy sayt Borodyans'koyi selyshchnoyi rady. Poshukova systema. Internet-resurs - <https://www.pinterest.com/> {in Ukrainian}
4. Heohrafichna entsyklopediya Ukrayiny. V 3-kh t. Ukrayins'ka Radyans'ka Entsyklopediya im. M.P. Bazhana. 1990. T2. {in Ukrainian}
5. Zozulyak V.A., Korotkova T.M., Yatsenko V.O. Kontseptsiya sotsiolohizatsiyi vidbudovy tsentral'noyi zony smt. Borodyanka. Prostorovyy rozvytok: Naukovyy zbirnyk. KNUBA, 2023. - Vol.3. - p. 23-34. {in Ukrainian}

6. Zakon Ukrayiny “Zakon pro turyzm” (15.09.1995) Holos Ukrayiny. Kyiv. 1995, №214. p.4-6. {in Ukrainian}
7. Rodychkyn I.D. Lyudyna, sreda, otdykh. Kyiv, Budivel’nyk, 1977. 160 p.
8. Ladyhina I.V., Dubina I.H. Landshaftna arkhitektura v umovakh urbanizatsiyi. Navchal’nyy posibnyk. Kharkiv. 2019, 192 p. {in Ukrainian}
9. Rebrova K.D., Korotkova T.M., Yatsenko V.O. Pryntsypy vyznachennya potentsialu dlya rozvytku kul’turno-ekolohichnoho turyzmu. Prostorovyy rozvytok. Naukovyy zbirnyk. - K., KNUBA, 2023, - Vol.3. 47-55 p. {in Ukrainian}
10. Bilokon’ YU.M., Fomin I.O. Nauka i tvorchist’ v arkhitekturi. - K.: Lohos, 2006, - 2008 p. il. {in Ukrainian}
11. Hel’ Yen. Mista dlya lyudey. / Yen Hel’; pereklad z anhliys’koyi Ol’hy Lyubars’koyi. – K.: KENEKSHENS, 2020. – 280 p. {in Ukrainian}
12. Bondar’ YU.A. Blahoustroystvo narushennykh terrytoryy. - K.: Budivel’nyk, 1984. - 72p. {in Ukrainian}
13. Hayduk L.O. “Molodizhnyy tsentr v m. Vyshneve”. Dyploorny proekt. Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
14. Kiyashko P.YU. Reabilitatsiyny tsentr z funktsiyeyu profesiynoho navchannya v m. Vyshneve. Dyploorny proekt. Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
15. Kulikov O.O. Innovatsiyny tsentr spilkuvannya v m. Kaledon (Kanada). Dyploorny proekt. Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
16. Naumenko K.P. Reabilitatsiyny tsentr dlya viys’kovosluzhbovtziv ZSU v m. Kyiv. Dyploorny proekt. Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
17. Bratkova T.L. Metody i pryntsypy vidnovlennya terytoriyi na prykladi m. Irpin’. Dyploorny proekt. (Mahistr) Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
18. Havryliv A.V. Pryntsypy formuvannya rekreatsiynykh terytoriy dlya reabilitatsiyi lyudey, shcho postrazhdaly vid rosiys’koyi ahresiyi (na prykladi p. Rozhni Kyivs’koyi obl). Dyploorny proekt. (Mahistr) Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
19. Zozulyak V.A. Kontseptual’na propozyziya vidnovlennya tsentral’noyi chastyny m. Borodyanka. Dyploorny proekt. (Mahistr) Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
20. Rebrova K.D. Pryntsypy vyznachennya potentsialu dlya rozvytku ekolohichnoho turyzmu (na prykladi Chernihivs’koyi oblasti). Dyploorny proekt. (Mahistr) Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}
21. Malyha P.O. Pryntsypy formuvannya rekreatsiynykh poselen’ na osnovi mobil’nykh budynkiv u m. Novyy Kakhovtsi. Dyploorny proekt. (Mahistr) Kaf. LtaTRA. KNUBA. - Kyiv. 2023. {in Ukrainian}